

XI Конгрес правника у привреди СРЈ одржан је у Врњачкој Бањи од 22-24. маја 2002. године. Тема конгреса била је "Нови прописи и заштита инвеститора".

На конгресу је учествовало око 1000 правника из привреде, финансијскијских организација, управе и судова. Поднето је око 100 реферата из свих области привреде.

На конгресу су учествовали и гости са Правног факултета из Бања Луке, са Max Planck Института из Хамбурга, ГТЗ и Америчке адвокатске коморе.

На основу поднетих реферата и вођене дискусије усвојени су следећи

ЗАКЉУЧЦИ XI КОНГРЕСА ПРАВНИКА У ПРИВРЕДИ СРЈ

I

Хармонизација домаћег права са правом ЕУ представља стратешки национални задатак, како би се испуниле неопходне правне претпоставке за чланство наше земље у ЕУ.

Правници у привреди СР Југославије се залажу за хармонизацију домаћих привредно правних прописа са прописима ЕУ, а не са прописима англосаксонског права, какви су, све више, нови прописи.

Хармонизација нашег привредног законодавства са правом ЕУ не сrne значити "неоресавштину", већ креативни, високостручни и професионални посао.

Правници у привреди СРЈ сматрају да подзаконски прописи не могу заменити законе, као што је то све чешће случај, јер је то један од извора правне несигурности.

Правници у привреди Југославије сматрају неприхватљивом даљу централизацију поступка приватизације, јер је то супротно тржишним потребама и у основи води подржављењу привреде.

Правници у привреди сматрају да се не може привредно правна регулатива и даље доносити без довољног учешћа релевантних професионалних удружења и признатих стручњака.

Формирати координационо стручно тело при владама које би пратило законске нацрте из ресорних министарстава и које би имало посебан задатак да отклања колизије у тим решењима.

Правници у привреди Југославије сматрају да је наша привредно правна регулатива и даље далеко од правних стандарда такве регулативе и правних стандарда заштите инвеститора и да је наша пословна пракса још даље од таквих стандарда, а да нема успоставе трајног инвестиционог поверења без таквих стандарда и њихове стриктне примене у пракси од стране кредибилних институција које примењују право, а које су не само формално већ посебно и фактички независне и самосталне.

Правници у привреди Југославије још једном упозоравају на растућу праксу доношења ретроактивних прописа и прописа сумњиве струковне и професионалне валидности, ради задовољавања тренутних политичких потреба, што је неприхватљиво са становишта њихове трајности и сигурности инвеститора.

II

Правници у привреди СРЈ сматрају да у области привредних спорова, судских и арбитражних, и даље остаје актуелно питање јачања институционалне самосталности и независности трговинских судова, без чега није могуће обезбедити правну сигурност и поверење свих инвеститора,

Такође, и даље остаје актуелна порука да је нужно доношење Закона о арбитражном решавању трговинских спорова као допринос пружања ефикасног правног пута инвеститорима у заштити њихових права.

Правници у привреди оцењују да је нужно убрзати усклађивање постојећих превазиђених прописа и доношење нових системских закона (ЗПП, ЗИП), закона о стечају, ликвидацији и принудном поравнању. При томе је изражена порука да се у изради закона поред страних консултаната много више уважавају мишљења представника домаће правне науке и судске праксе и да се претходно обави провера нацрта преко организовања саветовања и округлих столова и јавних дебата у које ће бити укључена професионална удружења правника, економиста, банака и др., што представља међународне стандарде доношења закона.

III

Правници у привреди Југославије сматрају да треба што пре донети Закон о тржишту вредносних папира са јасно уређеним системом заштите улагача, посебно малих и неуких, али и великих, институционалних.

Упорно треба радити на стварању и развоју установа тржишта хартија од вредности, као што су инвестициони фондови, регистри хартија, депозитарне банке, обрачунске куће и берзе.

Посебан нагласак треба да буде на развоју система обавештавања улагача, како од емитената хартија, тако и од берзе и комисија за хартије. Тиме се улагачима пружају тачни и потпуни подаци о стању и кретању на тржишту, чиме им се омогућава да сами процене исплативост и ризичност својих улагања.

Изузетан значај у заштити улагача треба да има могућност недржавинске залогне хартија од вредности, а пре свега акција, чије законско уређивање треба убрзати.

IV

Правници у привреди СРЈ сматрају да је у области права интелектулане својине потребно изучавати право ЕУ. Домаће законодавство, без обзира на усклађеност са савременим кретањима, мора бити способно да заштити ауторска и сродна права индустријске својине под притиском развоја информатике и нових технологија.

У области практичне примене закона потребно је оспособити све органе, па и судове, како би се пружила квалитетнија и бржа заштита. Обука и специјализација судија и свих који раде на примени закона, промена закона о стварној надлежности за ове спорове су потреба и то треба процесним законима посебно уредити.

Потребно је изменити закон о ауторским и сродним правима и јавном тужиоцу дати овлашћења да гони извршиоце кривичних дела.

Потребно је да се при ПКЈ формира изабрани суд за интелектуалну својину.

V

Правници у привреди сматрају да заштита инвеститора - депонената, зајмодаваца, купаца хартија од вредности и полиса осигурања и други, заузима централно место у банкарском праву ЕУ.

Основна заштита инвеститора се врши посредно, преко заштите самог банковног система и стабилности финансијског тржишта. Остварује се, пре свега, ригорозном применом управног надзора који прати банке од оснивања до ликвидације, и надзора над савесношћу пословања банака.

Непосредна заштита депозита је у ствари ефикасна посредна заштита банака. Она их штити од паничног повлачења депозита за случај кризе банака. Овај систем штити само ситне депозите- улоге до 20000 евра. Циљ је да се куповна моћ улаже у предузетништво.

Ревизија пословања банака је такође важна мера заштите инвеститора, посебно депонената и акционара банака. Ревизори одговарају грађанско правно и кривично правно за штету коју претрпе инвеститори ослањањем на њихове извештаје.

У СРЈ је доста урађено на хармонизацији прописа са прописима ЕУ о заштити инвеститора. Али, ти прописи се недоследно примењују, а неки су и непримењиви, као што је систем за заштиту депозита.

Југолавија спада у отворене земље и у погледу кретања капитала у области банкарства. Према важећем Закону о банкама, Југославија у овој области следи принцип узајамности. Како је наше банкарство у фази реформе, вероватно би било сврсисходније да се овај принцип задржи без обзира на то што нови Закон о страним улагачима усваја принцип националног третмана. У овој фази наше банкарство је кандидат за примену "infant industry argument".

VI

У пореској области неопходно је да се на јасној критеријумској основи формулишу неопходни порески подстицаји и да њихова важност буде дугорочнија. С тим у вези, мишљења смо да се мора јасно формулисати став о пореском подстицају улагача и новооснованих предузећа и радњи. Не може се одговор на ова важна питања дефинисати зависно од тога да ли се та права у пракси злоупотребљавају или не.

Уважавајући позитивне промене пореских прописа учињене средином прошле године, које су утицале на смањење степена неизвесности код инвеститора, указујемо на и даље присутну појаву поднормираности и недовољне јасности пореских прописа. Те мањкавости нашег пореског система су условиле хипертрофирана тумачења министарстава финансија и економије на бројне поједначне захтеве обвезника.

Оваква пракса, међутим, рађа у себи потенцијалну опасност од арбитрарности у примени тих прописа. Због тога су неопходна даља усаглашавања донетих реформских закона у области опорезивања.

VII

У области радних односа констатовано је да потребе праксе и тумачење одредби Закона о раду захтевају да се не само у уређивању (члан 1) већ и у тумачењу прописа у области рада и запошљавања полази од стандарда утврђених у потврђеним међународним конвенцијама и другим међународним актима.

Полазећи од реченог, као општег приступа свим значајним институтима и правилима, овде се неће ићи у набрајање. Мора се, међутим, рећи, да се ово односи и на посредовање код запошљавања, ради обезбеђивања једнакости приступа слободним пословима и обезбеђивању конкуренције способности.

Такође се морају кроз колективне уговоре и опште акте послодаваца обезбедити нормативне претпоставке за одговарајуће кретање у радном односу (запослењу) све до адекватне заштите код технолошког вишка.

Посебно место у тумачењу има начело сигурности запослења, као објективна условљеност и објективизирано поступање у погледу остваривања и заштите права на раду.

Права у погледу заштите код трудноће, порођаја и старање о деци потребно је правно технички довести у ред.

Одредбе Закона о раду о престанку радног односа (чл. 101) у основном преузете из Конвенције МОР-а број 158, и друге су непотпуне и тек узимањем осталих одредби Конвенције број 158. , прописа о реструктурирању, приватизацији и социјалном програму, одредби о тзв. технолошком вишку, постају потпуне. Потпуне, у смислу да се може узети да је могуће на основу њих утврдити шта је оправдан, а шта неоправдан отказ, што у другим случајевима (код других аката) није потпуно обезбеђено. Друго је питање да ли су сва решења у погледу технолошког вишка адекватна.

Неопходно је инсистирати на промени одредби Закона о раду о дискриминацији и одговарајућих одредби Конвенције МОР-а број 111, посебно у погледу година старости и пола.

Потребно је посебно истаћи да су права послодаваца и послодавачких организација добила посебно место у Закону о раду. То је био изразити недостатак ранијих прописа. Остаје, међутим, потреба да се на основу теоријских разматрања дају одговарајућа тумачења, нарочито у погледу општих аката налогодаваца, подручја регулација и њиховог односа према колективним уговорима.

Измене и допуне, односно доношење нових прописа и хармонизација подразумевају формулације адекватног права. То је оно право које се може и мора достићи. Адекватно право се налази између решења у домаћем законодавству, решења у стандардима МОР-а, упоредном праву и посебно у праву ЕУ.

Пре свега потребно је тражити одговарајућа решења за услове својинске трансформације. Независно од тога, неопходна је промена законодавства у погледу стечаја, односно платежне неспособности послодавца и потраживања радника. Решење може бити у ратификацији Конвенције МОР-а бр. 173 о заштити потраживања радника у случају платежне неспособности њиховог послодавца или у преузимању једног од решења садржаних у Конвенцији.

Хармонизација захтева да се усагласе правила о уговору о раду са међународним и упоредно правним стандардима и да се постојећа правила тумаче у складу са поменути стандардима.

На крају, правници у привреди се залажу да се укупним мерама у друштву морају обезбедити услови за активну политику запошљавања.

VIII

У области осигурања констатовано је да и ова област по својој природи и значају захтева хармонизацију са регулативом ЕУ. Отуда је неопходно наставити по-

ступак усаглашавања појединих решења и института из Закона о осигурању имовине и лица. То се посебно односи на:

- а. систем и поједине услове за добијање дозволе за обављање делатности осигурања, уз потпуније информисање о идентитету и способности оснивача, акционара и чланова осигур. друштва и њиховом учешћу у капиталу,
- б. класификацију и поједине врсте осигурања,
- в. израчунавање, формирање и располагање средствима и фондовима друштва,
- г. систем контроле и надзора над радом и пословањем осиг. друштава,
- д. јавност рада осиг. друштава,
- ђ. представљање наших осиг. друштава у међународним институцијама осигурања.